



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones  
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

Vtrum sit Deus causa peccati.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

per quidē minuetur habitas contrario appoſito  
creſcente; nunquam tamen totaliter tolletur pp  
permanentiā ſubiecti, in quo radicatur talis habilitas  
ſicut quantumcumq; calidam creſceret nō tol  
leret aptitudinem materiæ primæ; q̄ eſt incorruptibilis  
ad formam aquæ. Maniſteſtum eſt autē; q̄ habilitas  
naturæ rationalis ad grāiā eſt ſicut potētiæ ſuſ  
ſeptiuæ; & q̄ talis habitas naturam rationalem  
conſequitur in quātum huiusmodi. Dicitur eſt autē  
ſupra; q̄ diminutio huius habitas eſt per appoſi  
tionem ꝑriꝑi, dum ſ. creatura rationalis auertitur a  
Deo per conuerſionem ad cōtrarium. Vnde, cum  
natura rationalis ſit incorruptibilis, & non deſinat  
eſſe quantumcumq; peccatum multiplicetur, conſe  
quens eſt q̄ habitas ad bonum gratiæ, ſemper di  
minuatur per appoſitionem peccati: ita tñ q̄ num  
quam totaliter tollatur. & ſic in propoſito dimi  
nutione procedit in infinitum per oppoſitum ad oppo  
ſitionem: ſicut in continuis eaduerſo appoſitio ſit  
in infinitum per oppoſitum ad diuiſionem, dum q̄  
vni lineæ ſubtrahitur, alteri apponitur.

Ar. preced.

In corp. art.

D. 107.

Ar. preced.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ ratio illa proce  
deret, ſi bonū naturæ diminueretur per ſubtractio  
nem, ſicut iam dictum eſt.

AD SECUNDVM dicendū, q̄ conuerſio & auerſio  
hnt ſtatum quō proueniunt in actu, quia nō eſt cō  
uerſio uel auerſio actu infinita: non tñ hnt ſtatum  
quantum ad id quod eſt in potētia, quia tam merita  
q̄ demerita poſſunt in infinitum multiplicari.

AD TERTIVM dicendū, q̄ priuatio q̄ tollit potē  
tiā, tollit totaliter habitatem, ſicut cecitas, q̄ tollit  
potentiam viſiuam, niſi forte ſm q̄ remanent habi  
litas uel aptitudo in radice potētiæ. i. in eſſentia ani  
mæ: priuatio autem, quæ tollit actum non auert habi  
litate. & talis priuatio eſt priuatio gratiæ, ſicut  
& tenebra, quæ eſt priuatio lucis ab aere, peccatum  
autem non eſt ipſa priuatio gratiæ: ſed obſta culum  
quoddam, quo gratia priuatur, ut ſupra dictum eſt.

AD QVARTVM dicendum, q̄ ſicut tenebra exclu  
dit lucem ſibi oppoſitam, non autem aptitudinem  
ad lucem, quæ eſt in aere: ſimiliter per peccatū ex  
cluditur gratia, non autem aptitudo ad gratiam.

AD QVINTVM dicendum, q̄ pronitas ad malum  
q̄ dñ fomes, non conſequitur naturā, ſicut habitas  
ad bonum, ſed conſequitur corruptionem naturæ, q̄  
eſt ex culpa. & ideo fomes totaliter per gratiā tolli  
potēſt: non autem bonum naturæ per culpam.

AD SEXTVM dicendum, q̄ impoſſibilitas ad gra  
tiam q̄ eſt in dānatis, non eſt ex totali ſubtractione  
habitatis naturalis ad bonum: ſed ex obſtinatione  
voluntatis in malo, & ex immobilitate diuinæ ſen  
tentiæ, ne eis in perpetuum gratia apponatur.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ defectus naturalis  
aptitudinis non ſic intelligi q̄ tota naturalis aptitu  
do deſiciat, ſed quia deſicit a ſua p̄fectione. & ſimili  
ter dicendū ad octauum q̄ peccatum non totaliter  
ponit extra ſtatum naturæ: ſed extra eiꝑ p̄fectionē.

AD NONVM dicendū, q̄ priuatio non ſolum pri  
uat quod eſt: ſed etiam id quod natum eſt eſſe. p̄t  
enim aliquis priuari aliquo quod nunquā habuit,  
dummodo natus fuiſſet habere. & tamen hoc non  
eſt nerum, quod angeli in principio ſuæ creatio  
nis gratiam nō habuerunt. Simul enim Deus in eis  
condidit naturam, & largitus eſt gratiam, ut Aug.  
dicit 12. de ciuit. Dei.

Lib. 12. c. 9. a  
medio. to. 5.

AD X. dicendum, q̄ ratio illa procederet, ſi dimi  
nutione illa fieret per ſubtractionem partis.

F  
Quæſtio III. De causa peccati. articulus I.  
In quindecim articulos diuisa.

- ¶ Primo. Ehim queritur, vtrum Deus ſit cauſa peccati.
- ¶ Secundo. vtrum actio peccati ſit a Deo.
- ¶ Tertio. Vtrum diabolus ſit cauſa peccati.
- ¶ Quarto. Vtrum diabolus poſſit inducere homines ad peccandum interius perſuadendo.
- ¶ Quinto. Vtrum omne peccatum veniat ex ſuggeſtione diaboli.
- ¶ Sexto. Vtru ignorantiā poſſit eſſe cauſa peccati.
- ¶ Septimo. Vtrum ignorantia ſit peccatum.
- ¶ Octauo. Vtrum ignorantia excuſet, vel diminuat peccatum.
- ¶ Nono. Vtrum ſciens ex infirmitate peccet.
- ¶ Decimo. Vtrum peccatum ex infirmitate ſibi imputetur homini ad culpam mortalem.
- ¶ Vndecimo. Vtrum infirmitas alienet vel aggruet peccatum.
- ¶ Duodecimo. Vtrum aliquis poſſit ex malitia, vel certa ſcientia peccare.
- ¶ Tertiodecimo. Vtrum grauius peccet qui ex infirmitate peccat quā qui ex malitia.
- ¶ Quartodecimo. Vtrum omne peccatum ex malitia ſit peccatum in ſpiritu ſancto.
- ¶ Quintodecimo. Vtrum peccatum in ſpiritu ſancto poſſit remitti.

ARTICVLVS PRIMVS.

QVÆSTIO eſt de cauſa peccati. Ex primo queritur vtrum Deus ſit cauſa peccati videtur quod ſic. Dicit. n. Apoſt. ad Rom. 1. Tradidit eos Deus in reprobi ſententiam, vt faciant quæ non conueniunt, vbi dicit glo. Auguſtina ex lib. de Gratia, & lib. arb. Maniſteſtum eſt Deum operari in cordibus hominum, inclinando voluntates eorum in quodcūque voluerit, ſive ad bonum, ſive ad malum: ſed inclinatio voluntatis ad malum eſt peccatum: ergo Deus eſt cauſa peccati. Sed diceretur quod inclinatio voluntatis ad malum dicitur eſſe a Deo in quātum eſt poena. vnde dicitur de Dei iudicio loquitur.

I ¶ 2 Sed contra. Non poteſt eſſe idem ſecundum poena & culpa, vt ſupra dictum eſt, quia poena ſecundum ſuam rationem repugnat voluntati, culpa autem ſecundum ſuam rationem eſt voluntaria. ſed inclinatio voluntatis pertinet ad rationem voluntarij. Si ergo Deus inclinat voluntatem in malum videtur quod & ipſe ſit cauſa culpa, in quantum eſt culpa.

¶ 3 Præ. Sicut culpa opponitur bono gratiæ: ita poena opponitur bono naturæ: ſed nō impeditur quod Deus ſit cauſa poenæ per hoc quod eſt cauſa naturæ: ergo neque impeditur eſſe cauſa culpa: per hoc quod eſt cauſa gratiæ.

¶ 4 Præ. Quicquid eſt cauſa cauſa eſt cauſa cauſe: ſed liberum arbitriū eſt cauſa peccati, cuius cauſa eſt Deus. ergo Deus eſt cauſa peccati.

¶ 5 Præ. Illud ad quod inclinatur virtus data a Deo eſt cauſatum a Deo: ſed virtutes quæ dātur a Deo inclinant ad peccatum, ſicut iracibiſ ad homicidium & concupiſcibilis ad adulterium. ergo Deus eſt cauſa peccati.

¶ 6 Præ. Quicquid inclinatur voluntatem ſuam vel ad malum, vel ad bonum, eſt cauſa peccati, puta ſi homo faceret eleemoſynam inclinatur voluntatem ſuam, vt intendat inane gloriā: ſed Deus inclinat voluntatem

minis malū, utiā dicitur est. ergo est. causa peccati. ¶ 7 Præ. Dion. dicit 4. cap. de Diu. no. quod apud Deum causæ malorum sunt, sed non sunt in Deo otiosa. ergo Deus est causa malorum, inter quæ computantur peccata.

¶ 8 Præ. Aug. dicit in lib. de Natura & Gratia, quod gratia in aīa est sicut lux per quam homo bonum operatur, & sine quo bonū operari non potest. Sic ergo gratia est causa meriti. ergo per oppositū, subtrahio gratiæ est causa peccati; sed Deus est q̄ subtrahit gratiam. ergo Deus est causa peccati.

¶ 9 Præ. Aug. dicit 2. Cōfess. Gratia tuæ deputo, quæ cūque mala non feci. Non esset autem imputadum gratiæ, q̄ hō mala non faceret, si carens gratia posset nō peccare, nō ergo peccatū est cā q̄ aliq̄ priuatur grā: sed magis priuatio gratiæ est causa peccati: & sic sequitur ut prius, q̄ Deus sit cā peccandi.

¶ 10 Præ. Omnis laus creature, præcipue Deo debet attribui: sed in laudē viri iusti dicitur Ecclesiastici 31. q̄ potuit transgredi & non est transgressus. ergo multo magis hoc cōpetit Deo. potest ergo Deus peccare, & per consequens esse causa peccati.

¶ 11 Præ. Philosoph. dicit in 4. Topic. Potest Deus, & studiosus, praua facere, hoc est autem peccare. ergo Deus potest peccare.

¶ 12 Præ. Bene sequitur. Sortes pōt. currere si uult, ergo simpliciter pōt. currere: sed hæc est uera, Deus potest peccare si uult, quia hoc ipsum quod est uelle peccare, est peccare. ergo Deus potest peccare simpliciter: & sic idem quod prius.

¶ 13 Præ. Qui occasione damni dat, damnum dedisse uidetur: sed Deus dedit occasione peccandi homini per præceptum quod dedit, ut dicitur. Ro. 7. ergo Deus est causa peccati.

¶ 14 Præ. Cū malū causetur a bono, uidetur q̄ malū maximū causetur a maximo bono: sed maximū malū est culpa, quæ facit bonū hominē uel angelū, malū. ergo causatur a maximo bono, quod est Deus.

¶ 15 Præ. Eiusdē ē dare dominū & auferre: sed Dei est dare dominium anime sup corpus. ergo & eius est auferre: sed solūmodo per peccatū auertit q̄ spiritui nō subiciatur caro. ergo Deus est cā peccati.

¶ 16 Præ. Quod est causa alicuius nature, est causa motus proprii & naturalis ipsius: sed Deus est causa nature uoluntatis, proprius autem, & naturalis motus uoluntatis est auersio, sicut proprius motus, & naturalis lapidis est descendere, ut Aug. dicit in lib. de Libe. arbi. ergo Deus est causa auersionis, & sic cum in auersione ratio culpæ consistat, uidetur q̄ Deus sit causa culpæ.

¶ 17 Præ. Qui præcipit peccatum, est causa peccati; sed Deus inuenitur præcepisse peccatum, ut dicitur 3. Reg. ut. cum spiritus mendacii dixisset, Egrediar, & ero spiritus mendax in ore Prophetarū, Dominus dixit, Egredere, & fac, & Osē. 1. dicitur quod Dominus præcepit Osē, ut sumeret mulierē fornicariam, & faceret ex ea filios fornicationum. ergo Deus est causa peccati.

¶ 18 Præ. Eiusdē est agere & posse, quia ut dicit Philosoph. cuius est potētia, eius est actio: sed Deus est causa eius, quod est posse peccare. ergo est causa eius, quod est peccare.

SED CONTRA est, quod dicit Augustin. in libro 83. Quæstionum, quod Deo actore non fit homo deterior: sed peccato fit homo deterior. ergo Deus non est actor peccati.

¶ 1 Præ. Fulgentius dicit, quod Deus, non est actor

illius rei, cuius est ultor: sed Deus est ultor peccati, ergo non est actor peccati.

¶ 3 Præ. Deus non est causa nisi eius, quod diligit: quia hoc dicitur Sapient. 11. Diligis omnia quæ sunt, & nihil odisti, eorum quæ fecisti. Odit autē peccatū, sicut illud Sapient. 14. pariter odio sunt Deo impietas & impietas eius. ergo Deus non est actor peccati.

RESPON. Dicendum, q̄ causa peccati est aliquis dupliciter, vno modo, quia ipse peccat: alio modo, quia facit alterum peccare, quorum neutrum Deo cōuenire potest. Quod enim Deus peccare nō potest, manifestum est, & ex communi ratione peccati, & ex propria ratione moralis peccati, quod dicitur culpa. peccatum enim communiter dictum secundum quod in rebus naturalibus & artificialibus inuenitur, ex eo prouenit q̄ aliquis in agendo non attingit ad finem propter quem agit, quod contingit ex defectu actiui principij, sicut si Grammaticus nō recte scribat, contingit ex defectu artis, si tamen recte scribere intendit: & q̄ natura peccet in formatione animalis, sicut cōtingit in partibus monstruosis, cōtingit ex defectu actiue uirtutis in femine. peccatum uero secundum q̄ proprie in moralibus dī, habet rationem culpæ, & prouenit ex eo q̄ uoluntas deficit a debito fine, per hoc q̄ in finem indebitum tendit. In Deo autem neq; actiuum principij potest esse deficiens, eo q̄ eius potentia est infinita: nec eius uoluntas potest deficere a debito fine, quia ipsa eius uoluntas, quæ est etiam eius natura est bonitas summa, quæ est ultimus finis & prima regula omnium uoluntatum; unde naturaliter eius uoluntas inhaeret summo bono, nec potest ab eo deficere, sicut nec alicuius rei appetitus naturalis deficere potest, quin appetat suum bonum naturale. Sic ergo Deus causa peccati esse non potest, eo q̄ ipse peccet. Similiter etiam non potest esse causa peccati, eo q̄ alios faciat peccare. peccatum enim prout nunc de peccato loquimur, consistit in auersione uoluntatis creatæ ab ultimo fine. Impossibile est autē q̄ Deus faciat uoluntatem alicuius ab ultimo fine auerti, cum ipsemet sit ultimus finis. Quod enim cōmuniter inuenitur in omnibus agentibus creatis, oportet q̄ hoc habeat ex imitatione primi agentis, quod dat omnibus suam similitudinem secundum q̄ capere possunt, prout Dion. dicit in 9. c. de diu. nomi. Vnumquodque autem agens creatum inuenitur per suam actionem, alia quodammodo ad se ipsum attrahere, assimilando ea sibi: uel per similitudinem formæ, sicut cum calidum calefacit: uel conuertendo alia ad finem suum, sicut homo per præceptum alios mouet ad finem quem intēdit. Est ergo hoc Deo conueniens q̄ omnia ad seipsum conuertat, & per consequens q̄ nihil auertat a seipso.

Ipse autē est summum bonum. Unde nō potest esse causa auersionis uoluntatis a summo bono, in quo ratio culpæ consistit, prout nunc loquimur de culpa. Impossibile est ergo q̄ Deus sit causa peccati.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ Deus dī tradere aliquos in reprobū sensum, uel inclinare uoluntates in malum, non quidem agendo uel mouendo, sed potius deserendo uel non impediendo: sicut si aliquis non daret manū cadenti, diceretur esse causa casus illius. Hoc autem Deus ex iusto iudicio facit, q̄ aliquibus auxilium non præstat ne cadant. & per hoc etiam patet solutio ad SECUNDVM.

AD TERTIVM dicendū, q̄ pēna opponitur cuidā particulari bono. Non est autē cōtra rationem summi

mi

1.2. q. 89. art.

Cap. 9. non precula.

D. 287.

mi boni auferre aliquod particulare bonum, cum particulare bonum auferatur per appositionem aliterius boni, quod interdum est melius: sicut forma aquae auferitur per appositionem formae ignis. & similiter bonum naturae particularis auferitur per penam: per appositionem melioris boni: per hoc, scilicet quod Deus ordinem iustitiae rebus statuit: sed malum culpa est per auersionem a summo bono, a quo summum bonum auertere non potest. unde Deus potest esse causa poenae, sed non causa culpe.

AD QVARTVM dicendum, quod effectus causati in quantum est causati, reducitur in causam. Si autem aliquid procedat a causato, non secundum quod est causatum, hoc non oportet in causam reduci. Sicut motus tibiae causatur a virtute motiua animalis, quae tibiam mouet: sed obliquitas ambulationis non prouenit a tibia secundum quod est mota a virtute motiua: sed secundum quod deficit a suscipiendo influxum motiuae virtutis per suum defectum: & ideo claudicatio non causatur a virtute motiua. Sic ergo peccatum causatur a libero arbitrio secundum quod deficit a Deo: unde non oportet quod Deus sit causa peccati, licet sit causa liberi arbitrii.

AD QVINTVM dicendum, quod peccata non proueniunt ex inclinatione irascibilis, aut concupiscibilis: secundum quod sunt a Deo instituta, sed secundum quod deficiunt ab ordine institutionis ipsius: sic enim sunt instituta in homine, quod rationi subiaceat, unde quod praeter ordinem rationis ad peccatum inclinante: hoc non est a Deo.

AD SEXTVM dicendum, quod ratio illa non procedit, quia Deus non inclinat voluntatem ad malum agendum, vel mouendo: sed gratiam non apponendo, ut dictum est.

AD SEPTIMVM dicendum, quod causa malorum sunt particularia bona, quae deficere possunt: huiusmodi autem particularia bona sunt apud Deum, sicut effectus apud causam in quantum sunt bona: & pro tanto dicuntur causa malorum apud Deum esse: non quia ipse sit causa malorum.

AD OCTAVVM dicendum, quod Deus quantum est in se, omnibus se communicat pro captu eorum: unde quod res aliqua a participatione bonitatis ipsius deficiat, est ex hoc quod in ipsa inuenitur aliquod impedimentum participationis diuinae. Sic ergo quod gratia alicui non apponatur, non est causa ex Deo, sed ex hoc quod ipse cui gratia apponitur impedimentum gratiae praestat, in quantum aueritur a non auerente se lumine, ut Dionysius dicit.

AD NONVM dicendum, quod aliter loquendum est de homine secundum statum naturae conditae, & aliter secundum statum naturae corruptae: quia secundum statum naturae conditae homo nihil habet impelles ad malum, licet bonum naturae non sufficeret ad gloriae consecutionem, & ideo indigebat auxilio gratiae ad merendum, non autem indigebat ad peccata vitandum, quia per hoc quod naturaliter acceperat, poterat stare. sed in statu naturae corruptae habet impelles ad malum, & ideo indiget auxilio gratiae ne cadat. & secundum hunc statum Augustinus diuinae gratiae deputat quaecunque mala non fecit: sed hic status ex precedenti culpa prouenit.

AD X. dicendum, quod aliquid potest esse laudabile inferiori, quod ad laudem superioris non pertinet: sicut esse furibundum, est laudabile in cane, non autem in homine, ut Dionysius dicit. & similiter non transgredi cum possit pertinere ad laudem hominis: sed deficit a laude diuina.

AD XI. dicendum, quod verbum illud Philosophi intelligitur non de eo, qui est Deus per naturam: sed de his qui dicuntur dii, vel secundum opinionem, ut dii gentium, vel per participationem, ut homines supra humanum modum virtuosius, quibus attribuit heroicam seu diuinam virtutem in 7. Ethico. Vel potest dici

ei secundum quosdam, quod Deus dicitur potest praua facere, quia potest si vult.

AD XI. dicendum, quod istius conditionalis. Sicut potest currere si vult, antecedens est positio: & ideo sequitur possibilitas consequentis: sed in tali condicionali, Deus potest peccare si vult, antecedens est impossibile: non enim potest Deus velle malum, & ideo non est simile.

AD XII. dicendum, quod duplex est occasio peccati: accepta. praecipuum autem est occasio peccati non quidem data a praecipiente: sed accepta ab eo cui praecipit datur. unde & Apostolus significat dicitur. Occasione accepta peccatum per mandatum, &c. Deinde occasio dari peccandi, quod fit aliquid minus rectum ex quo per exemplum alii prouocatur ad peccandum. Si autem aliquis faciat rectum opus, & alicui inde prouocetur ad peccandum, non erit occasio peccati: sed accepta: sicut cum Pharisei scandalizabant in doctrina Christi. Mandatum autem erat sanctum, & iustum ut dicitur ad Roma. 7. Unde Deus praecipiendo dedit occasiorem peccandi: sed homo accepit.

AD XIII. dicendum, quod si bonum in quantum bonum esset causa mali, sequeretur quod maximum bonum esset causa maximum mali: sed bonum est causa mali in quantum est deficiens. Unde quanto est magis bonum, tanto minus est causa mali.

AD XV. dicendum, quod auferre spiritum dominum super carnem, est contra naturalem iustitiae ordinem: & hoc Deo conuenire non potest, qui est spiritus iustitiae.

AD XVI. dicendum, quod motus auersionis dicitur proprius, & naturalis uoluntatis secundum naturam naturae corruptae: non autem secundum naturam naturae conditae.

AD XVII. dicendum, quod id quod dicitur, Egregetur & fac. non est intelligendum per modum praecipit sed per modum permissionis, sicut & quod dicitur ad Iudaeos. Quod facis fac citius, eo modo loquendo quod permissio Dei est eius uoluntas. Quod uero dicitur ad Oseam, Accipe tibi mulierem fornicariam, &c. intelligitur secundum modum praecipit sed praecipit diuinum facit, ut non sit peccatum, quod auerteret peccatum. potest enim Deus, ut Bernardus dicit, dispensare in praecipit secundae tabulae, quod homo immediate ordinatur ad proximum: non enim proximi est quoddam bonum particulare. Non autem potest dispensare in praecipit prima tabulae, per quae homo ordinatur in Deum, quod seipso alios non potest auertere. Non enim potest negare seipsum, ut dicitur 2. ad Thimotheum. 2. quamuis dicant quod ea quae dicuntur de Osea, sunt mandata contigisse in uisione prophetica.

AD XVIII. dicendum, quod ex uerbo illo Philosophi intelligitur quod idem est quod potest agere, & agit, non autem quod quicquid sit causa potest sit etiam causa actus.

ARTICVLVS II. Vtrum actio peccati sit a Deo.

SECUNDO queritur utrum actio peccati sit a Deo & uideatur quod non. homo enim non dicitur esse causa peccati, nisi quia est causa actionis peccati: & ideo ad malum intendens operatur, ut Dionysius dicit ad diuini nom. Sed Deus non est actor peccati, ut dictum est. ergo non est causa actionis peccati. Praeterea. Quicquid est causa alicuius est causa conueniens ei secundum rationem suae speciei. Sicut aliquid est causa Sortis, sequitur quod sit causa hominis: sed quidam actus sunt qui ex sua specie habent

In corp. art.

4. de diu. no. circa finem.

112. consuet. 1. 7. tom. 1.

Ca. 4. de diu. no. 8. not. med. illius.

Li. 7. in principio tom. 3.